

ΑΓΓΕΛΟΥ Θ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγητοῦ, Ἀκαδημαϊκοῦ

Η ΠΕΙΝΑ ΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟ ΚΟΣΜΟ

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ

Ἐνα πρόβλημα διαρκοῦς ἐπικαιρότητας, ποῦ παίρνει ἐπικίνδυνες διαστάσεις, ἀσυμβίβαστο καὶ ἀδιανόητο στὴ σημερινὴ ἐποχὴ, εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς πείνας στὸν κόσμο.

Τὸ πρόβλημα πράγματι, τῆς πείνας καὶ γενικότερα τῆς φτώχειας στὸν σημερινὸ κόσμο, ὅταν τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματα ἔχουν ἀνοίξει τὶς πιὸ αἰσιόδοξες προοπτικὲς γιὰ τὸ σύνολο τῆς ἀνθρωπότητας, εἶναι ἀδικαιολόγητο.

Εἶναι ἀδικαιολόγητο νὰ ὑπάρχουν, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, πλεονάσματα ἀγαθῶν καὶ ἰδιαίτερα τροφίμων, ποῦ παραμένουν ἀδιάθετα στὶς βιομηχανικὲς χῶρες, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, καὶ πρὸ παντὸς παιδιῶν, νὰ πεθαίνουν ἀπὸ ἔλλειψη στοιχειωδῶν μέσων διατροφῆς στὶς χῶρες τοῦ τρίτου κόσμου, παρὰ τὶς προσπάθειες ποῦ καταβάλλουν πάνω ἀπὸ 40 ἀνθρωπιστικὲς ὀργανώσεις.

Ἐπάρχει πράγματι γενικότερη ἀδιαφορία ἐκ μέρους τῶν πλουσίων χωρῶν ποῦ σπαταλοῦν τὰ δικά τους ἀγαθὰ καὶ παραμένουν ἀσυγκίνητες μπροστὰ στὸ ἀνθρώπινο αὐτὸ δράμα; Εἶναι μήπως ἔλλειψη σωστῆς ὀργανώσεως ἐκ μέρους τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν, ὅπου οἱ γραφειοκρατικὲς διατυπώσεις καὶ οἱ ἀντιζηλίεις μεταξὺ τῶν διαφορῶν ἐπιτροπῶν ἐμποδίζουν τὴν λήψη ἄμεσων καὶ ἀποτελεσματικῶν μέτρων;

Ἄν ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ πολεμικὴ σύρραξη μεταξὺ τῶν χωρῶν τοῦ τρίτου κόσμου, τὰ ὄπλα θὰ συνέρρεαν ἀπὸ κάθε κατεύθυνση. Χρειάζεται μήπως νὰ ὑπενθυμίσουμε ὅτι στὸν πόλεμο μεταξὺ Ἰράν καὶ Ἰράκ οἱ ἀραβικὲς χῶρες καὶ μόνο εἶχαν διαθέσει πάνω ἀπὸ 40 δισεκ. δολλάρια, μὲ συνέπεια τεράστιες ἀπώλειες σὲ ἀνθρώπινες ζωὲς καὶ

ύλικό; Τί θὰ μπορούσε νὰ εἶχε γίνει γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας καὶ τῆς φτώχειας ἂν ἓνα μέρος τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ εἶχε χρησιμοποιοθεῖ γιὰ εἰρηνικοὺς σκοποὺς;

Εἶναι ἄραγε, ἢ μοίρα τῶν ἀνθρώπων νὰ ὀδηγοῦνται σὲ ἀλληλοκαταστροφή καὶ νὰ μένουν ἀσυγκίνητοι μπροστὰ στὸ μεγάλο αὐτὸ δράμα ποὺ μαστίζει ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς;

Η ΠΕΙΝΑ ΤΟ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1 ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Ἄς ἔλθουμε ὅμως στὸ πρόβλημα τῆς πείνας καὶ ἄς δοῦμε ἀπὸ κοντὰ πῶς μπορεῖ ν' ἀντιμετωπισθεῖ. Τὰ μέτρα ποὺ πρέπει νὰ ληφθοῦν εἶναι δύο εἰδῶν:

Πρῶτον, τὰ ἄμεσα μέτρα μὲ τὰ ὁποῖα μπορεῖ ν' ἀντιμετωπισθεῖ ἡ πείνα ὅπως παρουσιάζεται σήμερα στὶς πιὸ φτωχὲς χῶρες καὶ πρὸ παντὸς στὴν ἸΑφρική, καὶ

Δεύτερον, τὰ γενικότερα μέτρα ποὺ θὰ βοηθήσουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ξεπεράσουν τὸ πρόβλημα τῆς πείνας, τοῦ ὑποσιτισμοῦ καὶ ὅλων τῶν ἐντεῦθεν συνεπειῶν, νὰ ἐπιβιώσουν, νὰ βελτιώσουν τὸ βιοτικό τους ἐπίπεδο καὶ νὰ γίνουν μέλη μιᾶς σύγχρονης κοινωνίας.

α) Ἄμεσα μέτρα

Ἀνάγκη συντονισμένης ὀργανώσεως

Ἐνα πρῶτο ἄμεσο καὶ ἐπείγον μέτρο ποὺ ἐπιβάλλεται γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς πείνας ἰδιαίτερα στὶς χῶρες τῆς ἸΑφρικής, εἶναι ἡ συστηματικὴ καὶ συντονισμένη ὀργάνωση τῆς βοήθειας ποὺ παρέχεται σήμερα καὶ ἡ ὁποία γιὰ πολλοὺς λόγους δὲν φθάνει στὸν τελικό της προορισμό.

Γιὰ νὰ κατανοήσει κανεὶς τὸ πόσο ἀναγκαῖα εἶναι ἡ συστηματικὴ καὶ συντονισμένη ὀργάνωση τῆς βοήθειας, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ παραθέσω μιὰ σύντομη εἰκόνα τῆς σημερινῆς τραγικῆς καταστάσεως.

Μιὰ ἐφιαλτικὴ εἰκόνα

Ἔχω ὑπόψει μου ἓνα «ντοκιμαντέρ» ποὺ γυρίσθηκε ἐπὶ τόπου ἀπὸ τὸν γνωστὸ συγγραφέα ἸΑντῶνη Σαμαράκη γιὰ λογαριασμό τοῦ

ΟΗΕ, διάφορες έκθέσεις διεθνῶν ὀργανισμῶν, καθὼς καὶ ἓνα σχετικὸ ἄρθρο τοῦ ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ “Economist”, ποὺ δίνουν μιὰ ἐφιαλτικὴ εἰκόνα τῶν καταυλισμῶν τροφίμων, τοῦ τρόπου τῆς ὅλης ὀργανώσεως τῆς βοήθειας καὶ τὸ πῶς φθάνει — ἢ δὲν φθάνει — ἡ βοήθεια στοὺς λιμοκτονοῦντες αὐτοὺς ἀνθρώπους.

Ἐκτὸς τῶν στοιχείων αὐτὰ προκύπτει ὅτι χιλιάδες ἀνθρώποι κάθε ἡλικίας φεύγουν ἀπὸ τὰ χωριά τους καὶ περπατώντας μέρα καὶ νύχτα, φθάνουν σὲ ἓναν κάποιον καταυλισμὸ προσφύγων. Δηλ. κάτι τεράστια ξύλινα ὑπόστεγα στὴ μέση μιᾶς ἔρημης περιοχῆς, ὅπου συγκεντρώνονται μέχρι καὶ 100.000 ἀνθρώποι, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν μιὰ χούφτα βρασμένα ὄσπρια. Καὶ ἐκεῖ, μὲ θερμοκρασία 40° τὴν ἡμέρα καὶ παγωνιὰ τὴν νύχτα, χωρὶς νερό, χωρὶς φῶς, χωρὶς φάρμακα, ζοῦν, πεθαίνουν 100-150 τὴν ἡμέρα, καὶ τὴν ἴδια στιγμὴ γεννοῦν κι ἄλλα παιδιά!

Καὶ δὲν εἶναι μόνο τὰ τρόφιμα ποὺ λείπουν. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ὁ ἐπικεφαλῆς ἐνὸς τέτοιου καταυλισμοῦ μιλώντας μπροστὰ στὴν τηλεόραση ζήτησε νὰ τοῦ στείλουν ἐπείγοντως ἀντλία γιὰ τὸ νερὸ καὶ γεννήτρια γιὰ νὰ ἔχει ρεῦμα. Δὲν ἐζήτησε τρόφιμα.

Εἶναι βέβαιο, πῶς ὅλος ὁ κόσμος ἀνταποκρίθηκε στὴν ἐκκλήση γιὰ βοήθεια στὴν Ἀφρική, προσφέροντας χρήματα καὶ τρόφιμα πολὺ περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλη παρόμοια περίπτωση. Ἐδῶ ὅμως, βρίσκεται τὸ ὅλο πρόβλημα.

Τὰ τρόφιμα φθάνουν στὶς πληγεῖσες περιοχὲς καὶ σταματοῦν συχνὰ μπροστὰ σὲ μιὰ χαλασμένη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος, δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ προωθηθοῦν περισσότερο. Παραδίδονται στὴν κυβέρνηση τῆς χώρας. Ἐκτὸς καὶ πέρα ἐλάχιστα θὰ φθάσουν στὸν προορισμὸ τους: ἄλλα διανέμονται στοὺς κρατικοὺς ὑπαλλήλους τῆς χώρας, ἄλλα πωλοῦνται ἐπισήμως στὴν ἀγορὰ καὶ ἀποτελοῦν ἔσοδα τῆς κυβερνήσεως, ἄλλα ἀπλῶς κλέβονται.

Τὰ πλοῖα γεμάτα τρόφιμα φθάνουν στὰ λιμάνια, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ πλευρίσουν καὶ νὰ ξεφορτώσουν, γιὰτὶ ἡ κυβέρνηση τῆς χώρας ἀμέλησε νὰ καθαρίσει τὸ λιμάνι ἢ δὲν διαθέτει βυθοκόρο. Καὶ γυρίζουν πίσω. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπάρχουν δρόμοι, σιδηρόδρομοι καὶ κατάλληλα λιμάνια, δὲν ὑπάρχουν ἀρκετὰ φορτηγὰ αὐτοκίνητα γιὰ νὰ σταλοῦν τὰ φορτία ἐκεῖ ποὺ πρέπει. Ἔτσι, τὰ τρόφιμα πηγαίνουν μόνο ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχει δρόμος ἢ σιδηρόδρομος, ποὺ ὑπάρχουν

λιμάνια ὅπου μποροῦν νὰ ξεφορτώσουν τὰ πλοῖα ἢ ἐκεῖ ποὺ ὑπάρχουν ἀρκετὰ φορτηγὰ αὐτοκίνητα. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἄλλες περιοχὲς παίρνουν βοήθεια περισσότερη ἀπὸ ὅσο χρειάζεται, καὶ ἄλλες δὲν παίρνουν καθόλου. Καὶ τὰ τρόφιμα τῆς βοήθειας σαπίζουν γιατί λείπουν τὰ μέσα μεταφορᾶς τους.

Ἀναδιοργάνωση τῆς Ἐπιτροπῆς Βοηθείας

“Ὅλοι οἱ εἰδικοί ποὺ ἐπεσκέφθησαν τὶς περιοχὲς αὐτές — εἴτε εἶναι ἐκπρόσωποι τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν ἢ τῶν φιλανθρωπικῶν ὀργανώσεων, εἴτε ἐπιστήμονες ἢ δημοσιογράφοι — διαπιστώνουν ὅλοι τὴν ἔλλειψη συντονισμοῦ στὶς προσπάθειες γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας. Καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ ἀναφέρω τὸν Josué de Castro, ἕναν ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ ἔθεσαν τὸ πρόβλημα τῆς πείνας, ποὺ μὲ τὸ κλασικὸ βιβλίο «Γεωπολιτικὴ τῆς πείνας» ἐπεσήμανε τὸ μεγάλο αὐτὸ πρόβλημα καὶ ἔθεσε τὶς πρώτες βάσεις γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή του.

Τὸ πρῶτο μέτρο, συνεπῶς, ποὺ ἐνδείκνυται εἶναι ἡ συστηματικὴ καὶ συντονισμένη ὀργάνωση τῆς παρεχομένης βοήθειας. Καὶ τὸ θέμα δὲν εἶναι νὰ δημιουργήσουμε ἀκόμη μερικὲς Ἐπιτροπές. Πρέπει νὰ τονίσουμε τὴν ἀνάγκη συντονισμοῦ τῶν διαφόρων Ἐπιτροπῶν ποὺ ὑπάρχουν ἤδη ὑπὸ τὴν ἡγεσία τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν, ἔξω ὅμως ἀπὸ ἄσκοπες γραφειοκρατικὲς διατυπώσεις καὶ προσωπικὲς ἀντιζηλίεις.

Στὴν Ἐπιτροπὴ παροχῆς βοήθειας στὴν Ἀφρικὴ θὰ πρέπει νὰ συμμετέχουν καὶ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ κατὰ τόπους ἱεραποστολές, τόσο τῆς δυτικῆς, ὅσο καὶ τῆς ἀνατολικῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, θὰ πρέπει νὰ συνεργασθοῦν στενὰ μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν καὶ μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν κατὰ τόπους κυβερνήσεων. Γιατί οἱ διάφορες αὐτὲς ἱεραποστολές βρίσκονται κοντὰ στοὺς πιὸ φτωχοὺς καὶ θὰ γνωρίζουν καλύτερα ἀπὸ ὅποιονδήποτε ἄλλον ποῦ ὑπάρχει ἀνάγκη καὶ πῶς θὰ βρεθοῦν μέσα μεταφορᾶς τῶν τροφίμων καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν βοήθειας στὶς ἀπρόσιτες περιοχές.

Ἀνάγκη αὐξήσεως τῆς παρεχομένης βοήθειας

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ βοήθεια δὲν εἶναι πάντα ἐπαρκῆς. Καὶ

ἔδῳ ἀνακύπτει ἡ ἀνάγκη αὐξήσεως τῆς δωρεὰν βοήθειας ἐκ μέρους τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, ὥστε παράλληλα μὲ τὴν βελτίωση τῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς ἐν γένει διανομῆς τῶν τροφίμων, νὰ παρασχεθεῖ οὐσιαστικὴ μεγαλύτερη ἐπισιτιστικὴ ἐνίσχυση, καὶ ἡ βοήθεια νὰ εἶναι ἐπαρκῆς καὶ ἀποτελεσματικὴ.

Ὁ ὑπάρχων Ὄργανισμὸς βοήθειας πρὸς τὴν Ἀφρικὴ πρέπει νὰ ἀναδιοργανωθεῖ καὶ νὰ ἐνισχυθεῖ μὲ μεγαλύτερη βοήθεια. Αὐτὸ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν στοιχειώδη ἀλληλεγγύη ἔναντι τῶν ἀνθρώπων, καὶ πρὸ παντὸς τῶν παιδιῶν, ποὺ πεθαίνουν καθημερινὰ ἀπὸ τὴν πείνα. Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι, ὅπως διαπιστώνει ἡ ΦΑΟ, «Οἱ λιμοὶ καὶ ἡ φτώχεια θὰ συνεχίζονται στὶς χῶρες τοῦ Τρίτου Κόσμου».

Ἐτήσιος ἔρανος γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας

Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπὸ τοὺς γενικότερους πόρους ποὺ παρέχονται ἀπὸ τοὺς διαφόρους διεθνεῖς ὀργανισμοὺς καὶ τὶς φιλανθρωπικὲς ὀργανώσεις, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἐνοποιηθοῦν, ὅπως εἶπα, καὶ νὰ τεθοῦν ὑπὸ ἐνιαία διεύθυνση, σκόπιμο εἶναι νὰ καθιερωθεῖ ἓνας ἔρανος γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας, ποὺ θὰ λάβει τὴ μορφή μιᾶς ἐτησίας ἐθελοντικῆς εἰσφορᾶς, κατὰ τὰ πρότυπα ἄλλων ἐράνων, ὅπως τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τοῦ καρκίνου καὶ ἄλλων. Ὁ πόρος αὐτός, ἐφόσον ὀργανωθεῖ σὲ εὐρύτερη κλίμακα καὶ ἐπεκταθεῖ σὲ ὅλες τὶς βιομηχανικὲς χῶρες ὥστε νὰ περιλάβει ὅλα τὰ νοικοκυριὰ καὶ ὅλες τὶς ἐπιχειρήσεις, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἔχει σημαντικὴ ἀπόδοση. Τὸ ποσὸ τοῦ ἐράνου αὐτοῦ θὰ ἀποτελέσει τὴν ἄμεση βοήθεια ποὺ πρέπει νὰ παρέχεται κατὰ τρόπο συντονισμένο, σὲ περιοχὲς ποὺ ἔχουν ἄμεση ἀνάγκη ὥστε νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ. Ἴσως ἡ Ἐκκλησία θὰ μποροῦσε νὰ ἀνταποκριθεῖ στὸν σκοπὸ αὐτό, συμμετέχοντας μὲ ἐκπροσώπους ὄλων τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν τοῦ κόσμου σὲ ἓναν ἐνιαῖο ὀργανισμό, ποὺ θὰ ἔχει ὡς ἀποστολὴ νὰ ὑποδεικνύει λύσεις γιὰ τὰ προβλήματα τῆς πείνας καὶ τῆς φτώχειας σὲ διεθνὲς ἐπίπεδο.

β) Μακροπρόθεσμα μέτρα

Τεχνικὴ καὶ οἰκονομικὴ βοήθεια

Στὴν Ἀφρικὴ εἰδικότερα, προσετέθη καὶ μιὰ μακροχρόνια ξηρασία ποὺ πλήττει τὶς περιοχὲς ποὺ σήμερα λιμοκτονοῦν. Νερὸ δὲν

ὑπάρχει, ἡ γῆ ξεράθηκε, τὰ ζῶα πέθαναν, τὰ χωράφια ἐρημώθηκαν. Καὶ αὐτὸ κρατᾷ περισσότερο ἀπὸ δέκα χρόνια τώρα. Δρόμοι, λιμάνια, ὕδρευση, ἠλεκτρισμὸς καὶ μέσα μεταφορᾶς καὶ ἐπικοινωνίας δὲν ὑπάρχουν ἢ βρίσκονται σὲ πρωτόγονη κατάσταση. Ἡ γεωργία τῶν χωρῶν αὐτῶν, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν βάση τῆς διατροφῆς τους, εἶναι ἀνύπαρκτη, δίχως νὰ μιλήσουμε γιὰ ἄλλους κλάδους οἰκονομικῆς δραστηριότητος. Συνέπεια τῆς καταστάσεως αὐτῆς εἶναι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πείνα, καὶ ἡ ἀνεργία, ἡ ὑποαπασχόληση, ἡ ἔλλειψη στοιχειῶδους κοινωνικῆς παροχῆς γιὰ τὴν ἀρρώστια, γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀσφάλιση καὶ τόσες ἄλλες ὑπηρεσίες τῆς σύγχρονης κοινωνίας.

Πῶς νὰ πιστέψει κανεὶς ὅτι ἡ Διεθνὴς Κοινότητα δὲν μπορεῖ νὰ βοηθήσει τὶς περιοχὲς αὐτὲς νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὸ φάσμα τῆς πείνας; Ἐδῶ μιλοῦν γιὰ τὴν ἄρδευση τῆς ἐρήμου, ποὺ ἔγινε εὐφορος κάμπος. Μιλοῦν γιὰ λαχανικὰ ποὺ γίνονται χωρὶς νὰ χρειάζονται φυσικὸ ἔδαφος. Μιλοῦν γιὰ σπόρους ποὺ φυτρώνουν πάνω σ' ἓνα χαρτί. Πῶς εἶναι δυνατόν ἡ σύγχρονη μαγικὴ τεχνολογία νὰ μὴ βρίσκει τρόπο νὰ δώσει νερὸ στὶς ἀποξηραμένες περιοχὲς, νὰ βρεῖ φυτὰ κατάλληλα γιὰ τὰ ἐδάφη ἐκεῖνα, νὰ δώσει λύση σὲ μερικὰ τέτοια προβλήματα;

Καὶ ἐδῶ προβάλλει ἡ ὑποχρέωση καὶ ἡ εὐθύνη τῶν ἀνεπτυγμένων βιομηχανικῶν χωρῶν νὰ ἐνδιαφερθοῦν γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν πτωχῶν αὐτῶν περιοχῶν τῆς γῆς, ἀνάπτυξη, ποὺ σὲ τελευταία ἀνάλυση, εἶναι πρὸς τὸ δικό τους συμφέρον. Πρέπει νὰ δώσουν στὶς χῶρες αὐτὲς τεχνικὴ καὶ οἰκονομικὴ βοήθεια, νὰ στείλουν ἐπὶ τόπου εἰδικούς ποὺ νὰ ἐξετάσουν τὰ πράγματα καὶ χωρὶς διακρίσεις «χρώματος, φυλῆς, θρησκείας ἢ ἐθνικότητος», νὰ δώσουν σαφεῖς, συγκεκριμένες, πρακτικὲς ὁδηγίες σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πῶς νὰ ἐργασθοῦν γιὰ νὰ ἐπιβιώσουν.

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ἡ φτώχεια γενεσιουργὸς αἰτία τῆς πείνας

Ἡ πείνα ἀναμφισβήτητα, εἶναι ἡ χειρότερη μορφή τῆς φτώχειας, ἡ ὁποία καὶ τὴν δημιουργεῖ. Ἀλλὰ ἡ φτώχεια εἶναι χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα τοῦ μεγαλύτερου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Παρὰ τὴν κάποια βελτίωση ποὺ παρουσιάζουν στὸ βιοτικὸ τους ἐπί-

πεδο, οί χώρες του τρίτου κόσμου εξακολουθούν να υφίστανται τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, της πετρελαϊκής κρίσης, της πτώσης τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ οί πιὸ πτωχὲς ἀπὸ αὐτὲς βρίσκονται στὰ πρόθυρα τῆς οικονομικῆς καταρρεύσεως.

Ἡ ἀνισότητα κατανομῆς τοῦ πλούτου

Γιὰ νὰ λάβει κανεὶς μία ἰδέα τοῦ πόσο ὀξὺ εἶναι καὶ πόσο ὀξύτερο θὰ γίνει κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη τὸ πρόβλημα τῆς φτώχειας, πρέπει νὰ ἔχει ὑπόψει του τὴ μεγάλη ἀνισότητα ποὺ ὑπάρχει μεταξὺ πλουσίων καὶ πτωχῶν χωρῶν καὶ ἰδίως τῶν πιὸ πτωχῶν ἀπὸ αὐτὲς.

Σήμερα οί βιομηχανικὲς χώρες — δυτικὲς καὶ ἀνατολικὲς — ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὸ 28% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, παράγουν τὸ 80% τοῦ παγκοσμίου εἰσοδήματος, ἐνῶ οί ἀναπτυσσόμενες χώρες, ὁ λεγόμενος Τρίτος Κόσμος, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν κατηγορία τῶν πτωχῶν χωρῶν — Ἀσία, Ἀφρικὴ, Νότιος Ἀμερικὴ — μὲ 72% τοῦ παγκοσμίου πληθυσμοῦ παράγουν μόνο τὸ 20% τῆς παγκόσμιας παραγωγῆς. Ἔτσι, τὸ μέσο κατὰ κεφαλὴν ἐτήσιο εἰσόδημα ἦταν τὸ 1990 στὶς πλούσιες χώρες περίπου 10.000 δολλάρια, ἐνῶ στὶς χώρες τοῦ τρίτου κόσμου μεσαίου εἰσοδήματος 1520 δολ. καὶ στὶς πιὸ πτωχὲς ποὺ κατοικοῦνται ἀπὸ 3 δισεκατομμύρια ἀνθρώπους, μόνο 215 δολλάρια. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οί ἀναπτυσσόμενες χώρες, ἂν συνεχισθεῖ ὁ ἴδιος ρυθμὸς ἀναπτύξεως, θὰ χρειασθοῦν 80 χρόνια γιὰ νὰ φθάσουν τὸ σημερινὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῶν δυτικῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ οί πτωχότερες ἀπὸ αὐτὲς, 200 χρόνια περίπου.

Ἡ ὑπερχρέωση τῶν χωρῶν τοῦ Τρίτου Κόσμου

Ἡ κατάσταση εἶναι περισσότερο τραγικὴ στὶς χώρες τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς.

Οί κυβερνήσεις τῶν χωρῶν αὐτῶν, συνεπεία τῆς παρατεταμένης οικονομικῆς κρίσης καὶ τῆς ἀπότομης ὕψωσης τῶν τιμῶν τοῦ πετρελαίου, ἀναγκάσθηκαν νὰ προσφύγουν στὸν ἐξωτερικὸ δανεισμὸ γιὰ νὰ καλύψουν τὰ συνεχῶς διευρυνόμενα ἐλλείμματα τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν, δανεισμὸ, ποὺ πραγματοποιήθηκε ὑπὸ ἐξαιρετικὰ δυσμενεῖς ὅρους. Ὅχι γιὰτὶ οί τόκοι τῶν δανείων εἶναι ὑψηλοί, ἀλλὰ κυρίως γιὰτὶ ἡ ἀπόσβεση τῶν δανείων εἶναι μεσοπρόθεμη, δηλ. διαρκείας 7 ἢ 8 ἐτῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἦταν ἀδύνατον νὰ ἐξοφλήσουν τὰ

δάνεια αὐτὰ μέσα σὲ τόσο σύντομο χρονικὸ διάστημα, οἱ χῶρες αὐτὲς προσέφευγαν σὲ νέα δάνεια γιὰ νὰ ἐξοφλήσουν τὰ παλαιά.

Οἱ παρεμβάσεις τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου ὄχι μόνο δὲν λύνουν, ἀλλὰ περιπλέκουν ἀκόμη περισσότερο τὸ πρόβλημα, μὲ τὸ νὰ παρέχουν προσωρινὲς καὶ μόνο διευκολύνσεις καὶ νὰ ἐπιβάλλουν μέτρα λιτότητας ποὺ ὀδηγοῦν τοὺς λαοὺς σὲ ἀπόγνωση. Εἶναι περίεργο πῶς οἱ τραπεζίτες, ποὺ εἶναι οἱ κύριοι δανειστὲς, δὲν ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀπειλούμενη γενικότερη κρίση.

Μία πρόταση: ἀναστολὴ τῆς ἀποσβέσεως τῶν χρεῶν γιὰ 10-15 χρόνια

Τί πρέπει νὰ γίνει;

Ὅπως ἀνέφερα προηγουμένως, ἡ μεγάλη ἐπιβάρυνση προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι τὰ δάνεια πρέπει νὰ ἐξοφληθοῦν σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα 7 ἢ 8 ἐτῶν. Γι' αὐτὸ προτείνω:

α) νὰ ἀνασταλεῖ ἡ ἀπόσβεση τῶν δανείων γιὰ δέκα ὡς δεκαπέντε χρόνια κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ὁποίων οἱ τόκοι θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ καταβάλλονται καὶ ἔτσι οἱ τράπεζες δὲν θὰ ὑποστοῦν καμιά ζημία, καὶ

β) ἡ ἀπόσβεση ν' ἀρχίσει ἀπὸ τὸ δέκατο ἢ δέκατο ἕκτο ἔτος καὶ νὰ παραταθεῖ γιὰ 15 ἀκόμη χρόνια.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ διασφαλίζονται τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν: α) οἱ ὀφειλέτριες χῶρες θ' ἀνακουφισθοῦν ἀπὸ τὸ βάρος καὶ θὰ μπορέσουν νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ἐξοικονομούμενα ποσὰ γιὰ τὴν διενέργεια παραγωγικῶν ἐπενδύσεων γιὰ τὴν οἰκονομική τους ἀνάπτυξη, β) οἱ τράπεζες, δίχως καμιά ζημία, θ' ἀποφύγουν τὶς τεράστιες δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἀπὸ τὴν χρεοκοπία τῶν ὀφειλετῶν τους, γ) οἱ βιομηχανικὲς χῶρες, μὲ τὸν συνδυασμό, ὅπως προτείνω, ἐνὸς μακροπρόθεσμου δανεισμοῦ πρὸς τὶς ἀναπτυσσόμενες χῶρες, θὰ ἐξασφαλίσουν νέες ἀγορὲς γιὰ τὰ προϊόντα τους ποὺ θὰ συντελέσουν στὴν διενέργεια νέων παραγωγικῶν ἐπενδύσεων, τόσο ἀναγκαίων γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς ἀνεργίας, ποὺ στὶς περισσότερες ἀπὸ αὐτές — καὶ ἰδιαίτερα στὴν Εὐρώπη — παίρνει ἀνησυχητικὲς διαστάσεις.

Τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα τῆς προτάσεως. Ἕνας σημαντικὸς πόρος γιὰ τὶς πτωχὲς χῶρες.

“Ας δοῦμε τώρα τί θὰ ἐσήμαινε ἡ ἀναστολή τῆς ἀποσβέσεως τῶν χρεῶν γιὰ δέκα ἢ δεκαπέντε χρόνια.

α) Ἐάν ἡ ἀναστολή αὐτὴ ἐφαρμοζόταν γενικὰ σὲ ὅλες τὶς ὑπερχρεωμένες χῶρες τοῦ τρίτου κόσμου, ὅπως θὰ ἔπρεπε, μιὰ ἐτήσια ἐλάφρυνση 60 δισεκ. δολλαρίων θὰ ἐπῆρχετο. Ἡ ρύθμιση αὐτὴ δὲν θὰ εἶχε καμία ζημιὰ γιὰ τὶς δανείστριες τράπεζες, ἀφοῦ θὰ ἐξακολουθοῦσαν νὰ εἰσπράττουν τοὺς τόκους.

β) Οἱ χῶρες τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, ὅπου ἡ κατάσταση εἶναι ἐκρηκτικὴ, θὰ εἶχαν μιὰ ἐτήσια ἐλάφρυνση τουλάχιστον 25 δισεκ. δολλαρίων.

γ) Οἱ χῶρες τῆς Ἀφρικῆς ποὺ εἶναι οἱ πτωχότερες (καὶ γιὰ τὶς πιὸ πτωχὲς θὰ ἔπρεπε νὰ διαγραφοῦν ἐντελῶς τὰ χρέη), θὰ εἶχαν μιὰ ἐτήσια ἐλάφρυνση τῶν προϋπολογισμῶν τους περίπου 7 δισεκ. δολλαρίων. Τὸ ποσὸ αὐτὸ θὰ τοὺς ἐπέτρεπε ν’ ἀντιμετωπίσουν τὶς βασικὲς τοὺς ἀνάγκες καὶ νὰ δημιουργήσουν τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἐξάλειψη τῆς πείνας καὶ τῆς μιζέριας.

Ἔτσι, οἱ ὀφειλέτριες χῶρες, ὄχι μόνο θὰ προχωροῦσαν στὴν οἰκονομικὴ τους ἀνάπτυξη, ἀλλὰ καὶ θὰ διεύρυναν τὶς εἰσαγωγές τους, μὲ εὐνοϊκὲς ἐπιπτώσεις στὶς βιομηχανικὲς χῶρες.

Μὲ τὴν ἀναστολή τῆς ἀποσβέσεως τῶν χρεῶν θὰ ἐδημιουργεῖτο ἕνας σημαντικὸς πόρος πολλῶν δισεκατομμυρίων δολλαρίων, ποὺ θὰ ἐπέτρεπε στὶς ὑπερχρεωμένες χῶρες νὰ θέσουν καὶ τὶς γενικότερες βάσεις γιὰ νέες δομὲς στὶς οἰκονομίες τους, ὥστε νὰ μποῦν προοδευτικὰ στὴ φάση μιᾶς συνεχοῦς καὶ σταθερῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς προόδου. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ ἀναστολή αὐτὴ θὰ ἔκανε περιττὴ τὴν παρεχόμενὴ σήμερα οἰκονομικὴ βοήθεια τῶν 25 δισεκ. δολλαρίων ἀπὸ τὶς χῶρες τοῦ ΟΟΣΑ, ἀφοῦ ἄλλωστε ἡ βοήθεια αὐτὴ, σὲ τελευταία ἀνάλυση, χρησιμοποιεῖται στὴν πληρωμὴ τῶν χρεολυσίων τῶν παλαιῶν δανείων, τῶν ὁποίων ἡ πληρωμὴ, μὲ τὴν ἀνωτέρω διαδικασία, ἀναστέλλεται γιὰ μιὰ δεκαετία ἢ δεκαπενταετία.

Ἐνας τέτοιος πόρος εἶναι ὑπεραρκετὸς γιὰ ν’ ἀνακουφισθοῦν οἱ χῶρες τοῦ τρίτου κόσμου, δίχως φυσικὰ νὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν χρησιμοποίηση ἐνὸς μικροῦ ποσοστοῦ ἀπὸ τὴ μείωση τῶν στρατιωτικῶν δαπανῶν μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀνταγωνισμοῦ μεταξὺ τῶν δύο Ὑπερδυνάμεων.

Τὸ θέμα εἶναι πράγματι ἀπλό, εἶναι ζήτημα καλῆς θελήσεως καὶ στοιχειώδους ἀλληλεγγύης μεταξὺ ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς, δί-

χως καμιά νέα επιβάρυνση, δίχως ζημία κανενός, αλλά πρὸς τὸ συμφέρον ὄλων.

Γιατὶ αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία στὴν ἀναζήτηση μιᾶς ὀρθῆς ρύθμισης; Μήπως οἱ βιομηχανικὲς χῶρες δὲν δανερίζουν τὶς μεγάλες τοὺς ἐπιχειρήσεις μὲ προθεσμία ἀποσβέσεως 20 καὶ 30 ἐτῶν; Μήπως οἱ ΗΠΑ δὲν ἐκδίδουν σήμερα ὁμόλογα, μὲ μεγάλη μάλιστα ἐπιτυχία, ποὺ ἀποσβέννυνται σὲ 30 χρόνια; Γιατὶ αὐτὴ ἡ στενόκαρδη καὶ μυωπικὴ τακτικὴ τῶν μεγάλων τραπεζῶν ἔναντι τῶν πτωχῶν χωρῶν;

Τὸ σχέδιο αὐτὸ συνεργασίας, ποὺ θὰ ἔπαιρνε τὴ μορφή ἐνὸς νέου «Σχεδίου Μάρσαλ» καὶ θὰ στηριζόταν στὴν ἐφαρμογὴ τῆς Κεϋνσιανῆς πολιτικῆς σὲ παγκόσμια κλίμακα, ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν στενὴ οἰκονομικὴ ἀλληλεξάρτηση μεταξὺ βιομηχανικῶν καὶ ἀναπτυκτομένων χωρῶν, πράγμα ποὺ σημαίνει ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῶν μὲν εἶναι προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἄλλων. Οἱ στατιστικὲς μᾶς δείχνουν ὅτι σὲ κάθε αὔξηση κατὰ 10% τῶν εἰσαγωγῶν τῶν χωρῶν τοῦ τρίτου κόσμου, ἀντιστοιχεῖ μίᾳ αὔξηση κατὰ 1% τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, ποὺ μὲ τὴν σειρά τῆς προκαλεῖ μιὰ περαιτέρω αὔξηση κατὰ 3% τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ τρίτου κόσμου πρὸς τὶς βιομηχανικὲς χῶρες.

“Ὅταν βλέπει κανεὶς τὶς τεράστιες ἀνάγκες σὲ κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ καὶ σὲ τρόφιμα ἐν γένει τῶν χωρῶν τοῦ τρίτου κόσμου, ποὺ τὸ ἔτος 2000 θ’ ἀντιπροσωπεύουν τὰ 83% τοῦ παγκοσμίου πληθυσμοῦ, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, τὰ ἄφθονα πλεονάσματα στὶς βιομηχανικὲς χῶρες μαζὶ μὲ μιὰ ἀνησυχητικὴ ἀνεργία, διερωτᾶται πῶς ἓνα τόσο ἀπλὸ σχέδιο, ποὺ σὲ τελευταία ἀνάλυση εἶναι πολιτικό, δὲν ἔχει ἀκόμη τεθεῖ σὲ ἐφαρμογὴ.

Γιατὶ ἡ προτεινόμενη ὡς ἄνω ἀναστολὴ ἀποσβέσεως τῶν χρεῶν, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος θ’ ἀνακουφίσει τὶς ὑπερχρεωμένες χῶρες, ποὺ θὰ μπορέσουν, μὲ τὴν ἐξοικονόμηση σημαντικῶν κεφαλαίων, νὰ βελτιώσουν τὶς συνθῆκες τῆς πείνας καὶ τῆς φτώχειας τῶν λαῶν τους, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, θὰ δημιουργήσει τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἀνάκαμψη τῆς διεθνοῦς οἰκονομίας.

Μόνο ἔτσι ἡ Παγκόσμια Κοινωνία, ἐγκλωβισμένη σήμερα σ’ ἓνα ἀδιέξοδο ἀπὸ δυσεπίλυτα ὡς τώρα προβλήματα — ὅπως ἡ ἀνεργία ποὺ παίρνει ἀπειλητικὲς διαστάσεις καὶ μειώνει τὴν παραγωγὴ, καὶ ἡ ὑπερχρέωση τῶν ἀναπτυκτομένων περιοχῶν ποὺ ἀπειλεῖ, ὄχι μόνο τὶς ἴδιες, ἀλλὰ καὶ τὶς βάσεις τοῦ διεθνοῦς οἰκονομικοῦ καὶ

τραπεζικοῦ συστήματος — μόνο ἔτσι θὰ μπορέσει, ἐφαρμόζοντας ἓνα εὐρὸ σχέδιο δημιουργικῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν χωρῶν τοῦ Βορρᾶ ποὺ διέρχονται κρίση μὲ ἐπικίνδυνες διαστάσεις, καὶ τῶν χωρῶν τοῦ Νότου ποὺ ἀντιμετωπίζουν πείνα καὶ φτώχεια, νὰ ἐξασφαλίσει σὲ ὅλα τὰ μέλη της τὴν εὐημερία καὶ τὴν εἰρήνη.